

Το ψευτο-δίλημμα «Αντίσταση ή υποταγή»

ΤΑΚΗΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

Η τελευταία κρίση στο Αιγαίο έδωσε την ευκαιρία για την εκδήλωση μιας ιδιότυπης τάσης «Ελληνοφρόνων» η οποία δεν ξεκινά, όπως συνήθως, από την άκρα δεξιά αλλά από τους κόλπους της «Αριστεράς». Είτε πρόκειται για παλιούς δογματικούς Μαρξιστές (συνήθως Μαρξικού τύπου) που σήμερα ασπαστήκαν τον δογματισμό της ορθοδοξίας (συγκοινωνούντα δοχεία δογματισμού). Είτε πρόκειται για «ρεαλιστές αριστερούς» που υποτίθεται αναπτύσσουν μια εθνική στρατηγική της Αριστεράς, ενώ στη πραγματικότητα υιοθετούν όλη την επιχειρηματολογία των εθνικιστικών κύκλων για να καταλήξουν σε παρόμοια με αυτούς συμπεράσματα.

Όσον αφορά την επιχειρηματολογία, είναι χαρακτηριστικό ότι αυτοί οι τ. Μαρξιστές το πρώτο στοιχείο που αποβάλλουν από τις νέες αποσκευές τους είναι κάθε είδος ταξικής ανάλυσης. Ετσι, δεν αναφέρονται πια σε αντιτιθέμενα συμφέροντα των ελίτ στις δυο χώρες με τους λαούς τους, αλλά γενικά στην «ημι-βάρβαρη Τουρκία», τους «βασιβουζούκους» Τούρκους και άλλα παρόμοια ρατσιστικά κηρύγματα τα οποία συνήθως έχουν υπόβαθρο την υποτιθεμένη ανωτερότητα της «φυλής» μας. Είναι μάλιστα χαρακτηριστικό ότι όταν οι «αναλύσεις» αυτές θυμούνται και την ύπαρξη «ελίτ» συνήθως αναφέρονται μόνο στην ελληνική ελίτ και όχι στον αντίστοιχο κοινωνικό διαχωρισμό μέσα στην Τουρκία. Ο εχθρός είναι γενικά ο «Τούρκος» και το κύριο έγκλημα της δικής μας ελίτ είναι η ενδοτικότητα της απέναντι του.

Ετσι, αγνοείται εντελώς ο κοινωνικο-οικονομικός ρόλος των ελίτ σε μια ιεραρχική κοινωνία (όπως η Ελληνική και η Τουρκική), η σχέση των ελίτ αυτών με τις αντίστοιχες επικυρίαρχες ελίτ στη Δύση, καθώς και οι συνέπειες του ρόλου και των σχέσεων αυτών σε σχέση με την επαπειλούμενη σύγκρουση μεταξύ των δυο χωρών. Αντίθετα, στην προβληματική αυτού του τύπου τονίζεται η «συρρίκνωση του Ελληνισμού» και συγχέονται οι πραγματικές πολιτιστικές διαφορές μεταξύ Ελλήνων και Τούρκων με ανύπαρκτες «φυλετικές» διαφορές. Το αναπόφευκτο συμπέρασμα των υποτιθεμένων ακρο-«αριστερών» είναι ταυτόσημο με αυτό των ακρο-εθνικιστών (άλλη μια περίπτωση συγκοινωνούντων δοχείων): ο «πόλεμος ή ειρήνη» είναι ψευδοδίλημμα, το αυθεντικό δίλημμα είναι «αντίσταση ή υποταγή».¹ Με αυτό τον τρόπο, οι εθνικιστές ακρο-«αριστεροί» μας «ξεχνούν» με μια μονοκονδυλιά ότι ο Έλληνας και ο Τούρκος μισθωτός (που κατατάσσονται τελευταίοι στους μισθωτούς των 24 χωρών του ΟΟΣΑ σε σχέση με

¹ Γ. Καραμπελιάς, «Αντίσταση ή υποταγή», *Άρδην*, αρ. 1.

το ύψους εργατικού μισθού² και ζουν καθημερινά την αβεβαιότητα της εξασφάλισης του επιούσιου) έχουν πολλά περισσότερα κοινά παρά διαφορές. Κάτι που σύντομα ανακαλύπτουν για παράδειγμα οι Έλληνες και Τούρκοι μετανάστες στη Γερμανία οι οποίοι ενώνονται στους αγώνες κατά της εκμετάλλευσης και του ρατσισμού που εξασκούν επάνω τους η οικονομική ελίτ και οι αντίστοιχοι θιασώτες της «φυλετικής ανωτερότητας» στη χώρα αυτή.

Φυσικά, τα παραπάνω δεν σημαίνουν ότι θα πρέπει να γυρίσουμε σε ένα αφελή διεθνισμό που δεν βλέπει ότι για να είναι κανένας διεθνιστής πρέπει να είναι διεθνιστής και ο απέναντι του, ειδάλλως κινδυνεύει η ίδια η ύπαρξη του. *Δεν υπάρχει δηλαδή αμφιβολία ότι σήμερα πράγματι αντιμετωπίζουμε σαν έθνος μια απειλή. Η απειλή όμως αυτή δεν προέρχεται γενικά από την «Τουρκία» αλλά από την ελίτ της που εκμεταλλευομένη τους σημερινούς συσχετισμούς δυνάμεων που δημιουργεί η Νέα Τάξη εγείρει εδαφικές διεκδικήσεις κατά της Ελλάδος.* Όπως προσπάθησα να δείξω στα προηγούμενα δυο άρθρα,³ η Νέα Τάξη στο χώρο μας περνά μέσα από την ενίσχυση της Τουρκικής ελίτ σε βάρος της Ελληνικής. Όμως, η απειλή αυτή που αντιμετωπίζουμε δεν βασίζεται σε «φυλετικά» χαρακτηριστικά. Έχει συγκεκριμένα κοινωνικο-οικονομικά θεμέλια. Δηλαδή:

- την ανάγκη της Τουρκικής «εκσυγχρονιστικής» **πολιτικής ελίτ** να διαιωνίσει τη παραμονή της στην εξουσία παίζοντας το εθνικιστικό χαρτί απέναντι στην απειλή των φονταμενταλιστών τους οποίους πλαισιώνουν μαζικά οι μη προνομιούχοι,
- την ανάγκη της Τουρκικής **οικονομικής ελίτ** να εξασφαλίσει οποιαδήποτε οικονομικά πλεονεκτήματα θα της δώσει η συγκυριαρχία που προσπαθεί να επιβάλλει στο Αιγαίο,
- την ανάγκη της Τουρκικής **στρατιωτικής ελίτ** να επιβληθεί στο χώρο της Αν. Μεσογείου σαν υπο-ιμπεριαλιστική δύναμη,
- την ανάγκη της **δυτικής οικονομικής ελίτ** να εξασφαλίσει την —μέσω της υποστήριξης της Τουρκικής ελίτ— ανεμπόδιστη ροή του μεσανατολικού και κεντρο-ασιατικού πετρελαίου.

Είναι επομένως φανερό ότι οι ανάγκες αυτές των ελίτ (πέρα από τις ανάγκες των πολεμικών βιομηχανιών για τη διατήρηση της κερδοφόρας έντασης στη περιοχή και αυτές των πολιτικών και στρατιωτικών δυτικών ελίτ για τα γεω-στρατηγικά συμφέροντα τους) *δεν έχουν καμιά σχέση με τις ανάγκες των εκατομμυρίων ανέργων, φτωχών, χαμηλόμισθων, και περιθωριοποιημένων στις χώρες μας οι οποίοι όμως θα κληθούν να πληρώσουν με τη ζωή τους τον τυχοδιωκτισμό των ελίτ τους.*

Το κρίσιμο επομένως θέμα για τη ριζοσπαστική αριστερά σήμερα είναι η ανάπτυξη μιας στρατηγικής που θα οδηγούσε στην απομάκρυνση του κινδύνου μιας σύγκρουσης χωρίς

² *The Observer* (10/09/1995).

³ *Ελευθεροτυπία*, «Το Αγαίο και η Pax Americana» (17/02/1996) & «Στρατός και πόλεμοι ευδοκιμούν στη Νέα Τάξη» (02/03/1996)

ν' απαρνείται τα κοινωνικά και διεθνιστικά ιδανικά της. Στον περιορισμένο αυτό χώρο μόνο μερικές ιδέες θα μπορούσαν βέβαια να εκφρασθούν ως συμβολή στην ανάπτυξη του σχετικού προβληματισμού. Κατ' αρχήν, θα έπρεπε να κάνουμε μια βασική διάκριση μεταξύ μακροπρόθεσμων και βραχυπρόθεσμων στρατηγικών στόχων. **Μακροπρόθεσμα**, νομίζω ότι ο στόχος θα έπρεπε να είναι η δημιουργία συνομοσπονδιών αυτόνομων —πολιτιστικά, οικονομικά και πολιτικά— «κοινοτήτων» στο πλαίσιο των οποίων θα μπορούσε να αναπτυχθεί μια νέα αντίληψη της δημοκρατίας.⁴ Ο απώτερος στόχος θα μπορούσε να είναι, όπως είχα αναπτύξει και παλιότερα από τις στήλες αυτές σε σχέση με το «Μακεδονικό», η δημιουργία μιας Βαλκανικής πολυ-πολιτισμικής συνομοσπονδίας που θα έθετε οριστικό τέρμα στις αλληλοσφαγές των Βαλκανικών λαών και θα αποτελούσε τη βάση για τη δημιουργία μιας Ευρωπαϊκής συνομοσπονδίας των λαών, στη θέση της ομοσπονδίας των αγορών που θεμελιώνουν σήμερα οι σοσιαλ-φιλελεύθεροι «εκσυγχρονιστές». Μια πρώτη εφαρμογή του στόχου αυτού θα μπορούσε να είναι η Κύπρος, με τον σχηματισμό συνομοσπονδίας **των λαών** και όχι των κρατών στο νησί, χωρίς δηλαδή τα εδαφικά σύνορα και τις εθνοκαθάρσεις που επέβαλλε η Τουρκική ελίτ το 1974.

Βραχυπρόθεσμα, ο στόχος της ριζοσπαστικής αριστεράς στις Βαλκανικές χώρες νομίζω ότι πρέπει να είναι η σύμπληξη ενός πλατιού αντιπολεμικού κοινωνικού μετώπου που θα απευθύνεται σε όλους τους Βαλκανικούς λαούς που αντιμετωπίζουν παρόμοιο κίνδυνο από την επιθετικότητα των ελίτ και ιδιαίτερα της Τουρκικής. Το μέτωπο αυτό δεν θα πρέπει να είναι απλώς μια «φιλειρηνική» κίνηση σαν αυτές που προωθούν συνθήτως βολεμένοι διανοούμενοι και καλλιτέχνες οι οποίοι, χωρίς να κάνουν τις θεμελιακές διακρίσεις μεταξύ ελίτ και λαών, καλούν σε «συναδέλφωση» των πάντων. Ένα πραγματικό αντιπολεμικό κίνημα δεν μπορεί παρά να είναι κοινωνικό, δηλαδή να συνειδητοποιεί τις βαθύτερες κοινωνικές αιτίες της επαπειλούμενης σύγκρουσης και να στηρίζεται στη κοινωνική βάση των μη προνομιούχων που συνιστούν τη συντριπτική πλειοψηφία των κοινωνιών μας. Η έκκληση των οργανώσεων στην Ελλάδα, Τουρκία και Κύπρο για τη σύμπληξη ενός κοινού αντιπολεμικού μετώπου⁵ αποτελεί ένα πρώτο βήμα στη κατεύθυνση αυτή. Όμως, δεν φθάνουν οι γενικόλογες διακηρύξεις για να μαζικοποιήσουν ένα παρόμοιο αντιπολεμικό κίνημα στις χώρες μας. Είναι επιτακτική η ανάγκη το κίνημα αυτό να συγκεκριμενοποιήσει τους μακροπρόθεσμους και ιδιαίτερα τους βραχυπρόθεσμους στόχους του που νομίζω ότι θα έπρεπε οπωσδήποτε να περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, την αποκήρυξη των εδαφικών διεκδικήσεων, το σταμάτημα των εξοπλισμών και τη σταδιακή αμοιβαία καταστροφή των οπλικών συστημάτων. *Η ανάπτυξη ενός μαζικού κοινωνικού αντιπολεμικού κινήματος στις χώρες μας, με αιτήματα σαν τα παραπάνω, έξω από τους μουσουλμανικούς ή νεορθόδοξους φονταμενταλισμούς και εθνικισμούς, είναι σήμερα ο μόνος δρόμος όχι μόνο για να αποφευχθεί μια πιθανή σύγκρουση αλλά και για να τεθούν τα θεμέλια μιας αυθεντικής δημοκρατίας.*

⁴ Βλ. Τ. Φωτόπουλος, «Μια νέα αντίληψη της δημοκρατίας», *Δημοκρατία και Φύση*, αρ. 1.

⁵ *Ελευθεροτυπία* (06/03/1996).